
Vergaderjaar 2022–2023

36 250 XVII

**Wijziging van de begrotingsstaat van Buitenlandse
Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het jaar
2022(wijziging samenhangende met de Najaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	3
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid	5
2.1	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	5
3	Beleidsartikelen	8
	Artikel 1: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	8
	Artikel 2: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	11
	Artikel 3: Sociale vooruitgang	15
	Artikel 4: Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling	18
	Artikel 5: Multilaterale samenwerking en overige inzet	20

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van [artikel 2.3](#), eerste lid, van de [Comptabiliteitswet 2016](#) elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2022 wijzigingen aan te brengen in:

De begrotingsstaat van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

E.N.A.J. Schreinemacher

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De voorliggende Tweede suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de Eerste suppletoire begroting 2022 van hoofdstuk XVII van de begroting van het Rijk.

In onderdeel 2 worden de belangrijkste mutaties op de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking toegelicht.

Onderdeel 3 bevat per beleidsartikel een tabel budgettaire gevolgen van beleid. Na de tabel «budgettaire gevolgen van beleid» wordt een toelichting op de mutaties gegeven. Hierbij worden per artikel de mutaties die groter of gelijk zijn aan de ondergrenzen in onderstaande staffel conform de Rijksbegrotingsvoorschriften toegelicht. De wijzigingen van de verplichtingen worden alleen toegelicht wanneer deze groter zijn dan 10% ten opzichte van de vorige stand op artikelniveau.

De budgetten zijn op het niveau van artikelonderdeel verdeeld over een aantal financiële instrumenten. Bij de uitvoering van BHOS-beleid wordt het meest effectieve instrument en de uitvoerende organisatie geselecteerd. De keuze van het instrument is daardoor vooraf meestal niet bekend en is bij het opstellen van de begroting niet goed te bepalen. Dit verklaart waarom de budgetten op instrumentniveau in deze suppletoire begroting veelvuldig wijzigen.

Tabel 1 Ondergrenzen conform RBV

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 en < 1000	5	10
=> 1000	10	20

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Uitgaven:

In dit wetsvoorstel zijn een aantal begrotingswijzigingen opgenomen die leiden tot een stijging van de geraamde uitgaven van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) met EUR 96,8 miljoen in 2022.

Hieronder vindt u een overzicht van de meest in het oog springende wijzigingen in de uitgaven ten opzichte van de Eerste suppletoire begroting 2022 voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII):

Tabel 2 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2022 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Uitgaven 2021
Vastgestelde begroting 2022		3.265.762
Stand 1^e suppletoire begroting 2022		3.498.861
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1) Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	1.2	17.514
2) Voedselzekerheid	2.1	10.000
3) Humanitaire hulp	4.1	6.000
4) Veiligheid en rechtsstaatontwikkeling	4.3	– 15.000
5) Multilaterale samenwerking	5.1	177.763
6) Overig armoedebeloid	5.2	– 41.136
7) Nog te verdelen i.v.m. BNI en/of toerekeningen	5,4	– 72.187
8) Overige mutaties		– 4.123
Stand 2^e suppletoire begroting 2022		3.577.692

Artikelonderdeel 1.2 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie

Per saldo neemt het budget voor artikelonderdeel 1.2 toe. Deze verhoging is toe te schrijven aan:

- Een ophoging van het budget voor de instrumenten van het *Dutch Trade and Investment Fund* (DTIF).
- Verschillende nieuwe programma's voor internationaal ondernemen.

Artikelonderdeel 2.1 Voedselzekerheid

Het budget van artikelonderdeel 2.1 neemt toe. Deze verhoging is toe te schrijven aan een ophoging van het budget op het gebied van voedselzekerheid voor het PSNP V (*Ethiopia's Productive Safety Net Program*) programma van de Wereldbank in Ethiopië.

Artikelonderdeel 4.1 Humanitaire Hulp

Per saldo neemt het budget van artikelonderdeel 4.1 toe. Deze verhoging is toe te schrijven aan:

- Een verhoogde bijdrage aan UNRWA.
- Bijdragen aan verschillende noodhulpprogramma's voor het *World Food Programme*.
- Subsidies ten behoeve van het *UN Central Emergency Response Fund*.

Artikelonderdeel 4.3 Veiligheid en Rechtsstaatontwikkeling

Het budget voor artikelonderdeel 4.3 wordt naar beneden bijgesteld omdat het landenbudget Afghanistan op het instrument functionerende rechtsorde is verlaagd.

Artikelonderdeel 5.1 Multilaterale samenwerking

Het uitgavenbudget van artikelonderdeel 5.1 (Multilaterale samenwerking) wordt verhoogd. Dit komt hoofdzakelijk door een bijdrage voor het voorbereiden van Oekraïne op de aankomende winter (*winterization*). Voor deze bijdrage heeft het kabinet EUR 180 miljoen vrijgemaakt uit de generale middelen.

Artikelonderdeel 5.2 Overig armoedebeleid

Het budget op artikelonderdeel artikel 5.2 wordt per saldo neerwaarts bijgesteld. Dit is vooral toe te schrijven aan:

- Een overheveling naar artikel 5.1 (Multilaterale samenwerking) ter dekking van de technische assistentie van de *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD) en bijdragen aan het *Joint Fund 2030*, UNICEF en UNDP.
- Een overheveling naar artikel 2 (Voedselzekerheid) en artikel 3 (SRGR) voor de herstart van sociale beschermingsprogramma's in Ethiopië en Benin.
- Een overheveling van de Verdragsmiddelen voor Suriname naar het verdeelartikel 5.4. Deze Verdragsmiddelen komen in 2022 niet meer tot betaling. Deze middelen worden komend jaar opnieuw beschikbaar gesteld.

Artikelonderdeel 5.4 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen

Per saldo neemt de stand van het verdeelartikel 5.4 af. De negatieve bijstelling van artikel 5.4 wordt veroorzaakt door de raming van de ODA-toerekening voor eerstejaars opvang van asielzoekers uit DAC-landen 2022 (EUR -160 miljoen). In het voorjaar van 2023 wordt het meerjarige deel van de aangepaste raming verwerkt. Hiertegenover staat onder andere een verhoging vanuit artikel 5.2 vanwege de Verdragsmiddelen Suriname.

Ontvangsten:

In dit wetsvoorstel zijn een aantal begrotingswijzigingen opgenomen die leiden tot een stijging van de geraamde ontvangsten van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII) met EUR 21,4 miljoen in 2022.

Hieronder vindt u de meest in het oog springende wijzigingen in de ontvangsten ten opzichte van de Eerste suppletoire begroting 2022 voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (XVII):

Tabel 3 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2022 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Art.	Ontvangsten 2022
Vastgestelde begroting 2022		51.574
Stand 1^e suppletoire begroting 2022		53.304
Belangrijkste suppletoire mutaties		
1) Ontvangsten duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	1.10	15.336
2) Ontvangsten DGGF	1.30	7.000
3) Overige mutaties		– 918
Stand 2^e suppletoire begroting 2022		74.722

Artikel 1

De ontvangsten op artikelonderdeel 1 zijn verhoogd door een onttrekking uit de begrotingsreserves ter dekking van uitbetaalde wisselfinancieringen en door hogere premieontvangsten en terugbetalingen op wisselfinancieringen voor het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) en het *Dutch Trade and Investment Fund* (DTIF).

3 Beleidsartikelen

Artikel 1: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
Verplichtingen	575 216	624 319	399	6 507	631 225
waarvan garantieverplichtingen	100 000	100 000			100 000
waarvan overige verplichtingen	475 216	524 319			531 225
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	550 199	555 346	399	15 707	571 452
waarvan juridisch verplicht		91%			100%
1.1 Duurzaam handels- en investeringsstelsel, incl. MVO	31 525	31 412	257	- 1 265	30 404
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
MVO en beleidsondersteuning (ODA)	13 575	13 575	0	4 300	17 875
MVO en beleidsondersteuning (non-ODA)	2 611	2 511	257	- 1 380	1 388
<i>Opdrachten</i>					
MVO en beleidsondersteuning (non-ODA)	2 294	2 281	0	- 55	2 226
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>					
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	1 850	1 850	0	0	1 850
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
MVO en beleidsondersteuning (ODA)	6 000	6 000	0	- 4 300	1 700
Contributies internationaal ondernemen (non-ODA)	5 195	5 195	0	170	5 365
1.2 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	86 665	93 425	142	17 372	110 939
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Programma's internationaal ondernemen	10 000	10 200	0	8 380	18 580
Versterking concurrentiepositie Nederland	6 502	6 502	0	0	6 502

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
Invest Internationaal	9 000	9 000	0	– 4 000	5 000
Dutch Trade and Investment Fund	4 499	4 499	0	0	4 499
<i>Garanties</i>					
Dutch Trade and Investment Fund	1 500	1 500	0	8 500	10 000
<i>Opdrachten</i>					
Programma's internationaal ondernemen	11 566	11 566	0	3 450	15 016
Dutch Trade and Investment Fund	450	450	0	100	550
Wereldtentoonstelling Dubai	0	3 500	0	– 500	3 000
Wereldtentoonstelling	0	0	0	500	500
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>					
Rijksdienst voor ondernemend Nederland	43 148	46 208	142	942	47 292
1.3 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	432 009	430 509	0	– 400	430 109
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Marktontwikkeling en markttoegang	8 450	8 450	0	3 690	12 140
Economic governance and institutions	26 400	24 900	0	– 7 600	17 300
Financiële sector ontwikkeling	36 810	33 914	0	1 600	35 514
Infrastructuurontwikkeling	36 500	33 400	0	– 21 871	11 529
Duurzame productie en handel	39 700	39 700	0	14 000	53 700
(Jeugd)werkgelegenheid	6 000	6 000	0	4 800	10 800
Nexus onderwijs en werk	0	12 350	0	– 2 260	10 090
Lokale private sector ontwikkeling	0	1 470	0	965	2 435
<i>Leningen</i>					
Infrastructuurontwikkeling	10 000	10 000	0	2 325	12 325
Financiële sector ontwikkeling	34 000	34 000	0	20 300	54 300
<i>Garanties</i>					
Financiële sector ontwikkeling	1 000	1 000	0	9 000	10 000
<i>Opdrachten</i>					
Marktontwikkeling en markttoegang	12 000	12 000	0	– 2 000	10 000
Economic governance and institutions	18 000	18 000	0	0	18 000
Financiële sector ontwikkeling	4 000	4 000	0	1 600	5 600
Infrastructuurontwikkeling	750	750	0	8 550	9 300
(Jeugd)werkgelegenheid	19 305	19 305	0	– 700	18 605
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>					
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	34 000	34 000	0	– 3 000	31 000
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
International Labour Organisation	5 700	5 700	0	– 1 149	4 551
Lokale private sector ontwikkeling	29 794	31 220	0	– 6 480	24 740
Marktontwikkeling en markttoegang	8 500	8 500	0	310	8 810
Partnershipprogramma ILO	5 500	5 500	0	690	6 190

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
Economic governance and institutions	10 000	10 000	0	– 6 000	4 000
Financiële sector ontwikkeling	3 000	3 000	0	13 200	16 200
Infrastructuurontwikkeling	57 000	57 000	0	– 27 400	29 600
(Jeugd)werkgelegenheid	3 000	3 000	0	– 3 000	0
Nexus onderwijs en werk	22 600	13 350	0	30	13 380
Ontvangsten	6 264	6 264	0	22 336	28 600
1.10 Ontvangsten duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	3 264	3.264	0	15 336	18 600
1.30 Ontvangsten DGGF	3 000	3.000	0	7 000	10 000

Toelichting

Verplichtingen

Geen toelichting.

Uitgaven

Mutaties tweede suppletoire begroting 2022

Artikelonderdeel 1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO
Het budget van artikel 1.1 (Duurzaam handels- en investeringssysteem) is verlaagd met EUR 1,2 miljoen. Deze verlaging is voornamelijk toe te schrijven aan een overheveling vanuit Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) naar internationaal ondernemen op artikel 1.2 (Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie). Verder is het budget verlaagd door een interdepartementale overheveling naar het Ministerie voor Economische Zaken en Klimaat voor MVO en beleidsondersteuning.

Artikelonderdeel 1.2 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie

De positieve bijstelling van artikel 1.2 (Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie) met EUR 17,3 miljoen is vooral toe te schrijven aan een ophoging van het budget voor de instrumenten van het *Dutch Trade and Investment Fund* (DTIF) en programma's internationaal ondernemen. Deze verhoging is gedekt vanuit het MVO budget, hogere ontvangsten DTIF en een onttrekking aan de Faciliteit Opkomende Markten (FOM) reserve.

Ontvangsten

Het totaal aan ontvangsten op artikel 1 is verhoogd met een onttrekking uit de begrotingsreserves ter dekking van uitbetaalde wisselfinancieringen en door hogere premieontvangsten en terugbetalingen op wisselfinancieringen voor het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) en het *Dutch Trade and Investment Fund* (DTIF).

Artikel 2: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
Verplichtingen	636 000	945 040	125	167 014	1 112 179
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	776 880	806 435	125	10 000	816 560
waarvan juridisch verplicht		91%			100%
2.1 Voedselzekerheid	328 672	328 672	0	10 000	338 672
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Realiseren ecologische houdbare voedselsystemen	20 000	18 000	0	– 10 000	8 000
Bevorderen inclusieve, duurzame groei in de agrarische sect.	38 000	15 500	0	8 500	24 000
Kennis & capaciteitsopbouw ten behoeve van voedselzekerheid	3 000	3 000	0	– 2 000	1 000
Uitbannen huidige honger en voeding	25 327	25 327	0	0	25 327
Voedselzekerheid	0	62 396	0	– 11 984	50 412
<i>Opdrachten</i>					
Kennis & capaciteitsopbouw ten behoeve van voedselzekerheid	33 000	21 000	0	– 9 000	12 000
Realiseren ecologische houdbare voedselsystemen	10 000	10 000	0	– 9 000	1 000
Voedselzekerheid	0	2 200	0	0	2 200
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>					
Rijksdienst voor ondernemend Nederland	4 245	3 895	0	– 1 559	2 336
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Voedselzekerheid	147 650	98 854	0	22 543	121 397
Realiseren ecologische houdbare voedselsystemen	5 000	5 000	0	8 000	13 000
Bevorderen inclusieve, duurzame groei in de agrarische sect.	18 450	39 500	0	4 000	43 500
Kennis & capaciteitsopbouw ten behoeve van voedselzekerheid	20 000	20 000	0	0	20 000
Uitbannen huidige honger en voeding	4 000	4 000	0	10 500	14 500
2.2 Water	188 619	187 619	0	0	187 619

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Waterbeheer	17 045	27 854	0	– 7 800	20 054
Drinkwater en sanitatie	24 429	21 174	0	0	21 174
<i>Opdrachten</i>					
Waterbeheer	0	7 391	0	– 4 891	2 500
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>					
Rijksdienst voor ondernemend Nederland	2 000	2 000	0	0	2 000
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Waterbeheer	95 050	77 280	0	18 688	95 968
Drinkwater en sanitatie	50 095	51 920	0	– 5 997	45 923
2.3 Klimaat	259 589	290 144	125	0	290 269
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Klimaat algemeen	32 400	34 150	0	300	34 450
Hernieuwbare energie	35 000	26 000	0	0	26 000
Dutch Fund for Climate and Development	40 000	40 000	0	0	40 000
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>					
Rijksdienst voor ondernemend Nederland	3 000	3 320	0	0	3 320
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Contributie IZA/IZT	357	357	0	0	357
Klimaatprogramma's (non-ODA)	1 150	1 705	125	0	1 830
Klimaat algemeen	123 540	151 470	0	– 300	151 170
Hernieuwbare energie	17 000	26 000	0	0	26 000
UNEP	7 142	7 142	0	0	7 142

Toelichting

Verplichtingen

De verhoging van het verplichtingenbudget bedraagt per saldo EUR 167 miljoen. Deze toename is het gevolg van de per saldo positieve mutaties op artikelonderdelen 2.1 (voedselzekerheid), 2.2 (water) en 2.3 (klimaat).

Voor artikelonderdeel 2.1 (voedselzekerheid) is de per saldo verhoging toe te schrijven aan enerzijds meerjarige verplichtingen in het kader van het uitbannen van honger en ondervoeding met UNICEF en met CARE n.a.v.

een subsidietender gericht op weerbaarheid door gezonde diëten. Anderzijds zijn er een aantal nieuwe verplichtingen aangegaan op het gebied van voedselzekerheid waaronder in Ethiopië voor het PSNP V (*Ethiopia's Productive Safety Net Program*) programma van de Wereldbank. In het kader van het versterken van kennis & capaciteitsopbouw is daarnaast een nieuwe meerjarige ongeoormerkte verplichting aangegaan met de organisatie CGIAR (*Consultative Group on International Agricultural Research*) en zijn voor het bevorderen van inclusieve, duurzame groei in de agrarische sector een nieuwe verplichting aangegaan met IFAD CRI (*International Fund for Agricultural Development – Crisis Response Initiative*) en UNCTAD (*United Nations Conference on Trade and Development*). Daartegenover staat dat het verplichtingenbudget voor het realiseren van ecologisch houdbare voedselsystemen voor zowel opdrachten als subsidies is verlaagd.

De meest in het oog springende mutaties voor artikelonderdeel 2.2 (water) leiden tot een verhoging van het verplichtingenbudget. Dit zijn enerzijds mutaties op het gebied van drinkwater & sanitatie, waaronder in Mozambique voor een WASH activiteit op Ibo Island in verband met een toestroom van IDP's (*internally displaced persons*). Anderzijds zijn dit mutaties in de Palestijnse gebieden voor een tweetal projecten voor het nieuwe WLRI (*Water, Land and Road Investment*) programma in opvolging van de [kamerbrief van 5 januari jl.](#) en in Jemen voor een optopping van reeds aangegane verplichtingen. Daarnaast is de verhoging het gevolg van nieuwe verplichtingen op het gebied van waterbeheer in onder andere Bangladesh voor het *Small Scale Water Management* Programma met de ADB (*African Development Bank*).

Voor artikelonderdeel 2.3 (klimaat) is de verlaging van het verplichtingenbudget het gevolg van de uitfasering van het bilaterale programma in Rwanda.

Uitgaven

Mutaties Miljoenennota

Artikelonderdeel 2.3 Klimaat

Er wordt in 2022 op klimaat non-ODA een additionele bijdrage gedaan aan de organisatie IRENA. Vanuit de begroting van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) wordt hiervoor in 2022 EUR 125.000 overgeheveld naar de BHOS-begroting.

Overige mutaties Tweede suppletoire begroting 2022

Artikelonderdeel 2.1 Voedselzekerheid

Het uitgavenbudget voor voedselzekerheid is per saldo met EUR 10 miljoen verhoogd als gevolg van een overheveling van artikelonderdeel 5.2 overig armoedebeleid. Dit betreft een aanvulling van een *cash transfer* programma in Ethiopië naar aanleiding van de BHOS-beleidsnota «[Doen waar Nederland goed in is](#)» zoals toegelicht in het bestedingsvoorstel Sociale Bescherming conform [C.W. 3.1](#). Daarnaast zijn er technische herverdelingen over instrumenten op het gebied van ecologisch houdbare voedselsystemen.

Artikelonderdeel 2.2 Water

Het uitgavenbudget voor water wijzigt niet. Wel zijn er op het gebied van waterbeheer en drinkwater en sanitatie een aantal technische herverdelingen tussen instrumenten die leiden tot de mutaties in tabel 5.

Artikelonderdeel 2.3 Klimaat

Binnen het budget op artikel 2.3 (klimaat) is een extra bijdrage gedaan van EUR 7,5 miljoen voor de operatie rondom de verwaarloosde olieopslag-tanker El Safer die voor de kust van Jemen ligt en potentieel kan zorgen voor een olieramp met gigantische humanitaire, ecologische en economische gevolgen. Hiermee is in totaal EUR 15 miljoen bijgedragen aan deze operatie.

Artikel 3: Sociale vooruitgang

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 Sociale vooruitgang (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
Verplichtingen	964 068	959 403	0	- 187 059	772 344
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	855 456	905 456	0	- 2 840	902 616
waarvan juridisch verplicht		86%			100%
3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en hiv/aids	529 119	579 119	0	1 160	580 279
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
SRGR en hiv/aids	104 343	156 140	0	- 9 568	146 572
Global Fund to Fight Aids, Malaria and Tuberculosis	0	52 000	0	0	52 000
<i>Opdrachten</i>					
SRGR en hiv/aids	22 000	15 000	0	- 5 175	9 825
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>					
Rijksdienst voor ondernemend Nederland	100	400	0	- 300	100
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
WHO/PAHO	6 713	6 713	0	- 1 000	5 713
SRGR en hiv/aids	171 950	193 191	0	2 915	196 106
UNFPA	75 000	75 000	0	- 11 152	63 848
UNAIDS	20 000	20 000	0	0	20 000
Partnershipprogramma WHO	12 013	15 216	0	557	15 773
Global Fund to Fight Aids, Malaria and Tuberculosis	52 000	0	0	0	0
UNICEF	9 000	9 000	0	0	9 000
Vrouwenrechten en keuzevrijheid	56 000	36 459	0	24 883	61 342
3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	51 643	51 643	0	0	51 643
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Vrouwenrechten	36 243	36 912	0	2 928	39 840
<i>Opdrachten</i>					
Vrouwenrechten	1 000	1 000	0	- 750	250

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Vrouwenrechten	8 400	7 731	0	– 2 178	5 553
UNWOMEN	6 000	6 000	0	0	6 000
3.3 Maatschappelijk middenveld	205 144	205 144	0	– 4 000	201 144
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Twinningsfaciliteit Suriname	700	960	0	– 858	102
Versterking maatschappelijk middenveld	191 861	182 802	0	– 3 618	179 184
<i>Opdrachten</i>					
Versterking maatschappelijk middenveld	4 000	10 000	0	700	10 700
Versterking maatschappelijk middenveld Monitoringsfonds	0	1 000	0	– 820	180
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Versterking maatschappelijk middenveld	8 583	10 382	0	596	10 978
3.4 Onderwijs	69 550	69 550	0	0	69 550
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Onderzoeksprogramma's	1 500	1 500	0	0	1 500
<i>Opdrachten</i>					
Onderwijs	0	200	0	– 140	60
Hoger Onderwijs	48 251	48 251	0	– 18 000	30 251
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Onderwijs	9 799	9 599	0	– 7 128	2 471
Global partnership for education	10 000	10 000	0	25 268	35 268

Toelichting

Verplichtingen

De verlaging van het verplichtingenbudget van artikel 3 bedraagt per saldo EUR 187 miljoen. Deze afname is het gevolg van de per saldo neerwaartse mutaties op artikelonderdelen 3.1 (Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en hiv/aids) en 3.4 (Onderwijs).

Voor artikelonderdeel 3.1 (Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en hiv/aids) zijn er een aantal verplichtingen gewijzigd. Zo wordt een voorziene nieuwe bijdrage aan de *World Health Organization (WHO)* pas in 2023 aangegaan in plaats van 2022. Ook is een bijdrage aan UNFPA met een jaar verlengd, in plaats van meerjarig. Hierdoor vallen de verplichtingen lager uit dan verwacht.

Voor artikelonderdeel 3.4 (Onderwijs) vallen de verplichtingen voor het NUFFIC-programma lager uit door het aflopen van het programma.

Uitgaven

Geen toelichting.

Artikel 4: Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
Verplichtingen	992 714	1 464 076	0	192 383	1 656 459
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	807 652	951 914	0	– 9 000	942 914
waarvan juridisch verplicht		90%			100%
4.1 Humanitaire hulp	430 517	512 279	0	6 000	518 279
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Noodhulpprogramma's	107 000	107 000	0	20 000	127 000
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Noodhulpprogramma's	240 500	314 262	0	– 47 000	267 262
Noodhulpprogramma's non-ODA	1 017	1 017	0	0	1 017
UNHCR	33 000	33 000	0	0	33 000
UNRWA	13 000	13 000	0	6 000	19 000
Wereldvoedselprogramma	36 000	44 000	0	27 000	71 000
4.2 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	162 000	219 000	0	0	219 000
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Opvang in de regio	5 000	5 000	0	0	5 000
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Opvang in de regio	123 000	180 000	0	0	180 000
Migratie en ontwikkeling	34 000	34 000	0	0	34 000
4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	215 135	220 635	0	– 15 000	205 635
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Legitieme stabiliteit	7 000	7 000	0	0	7 000
Inclusieve vredes- en politieke processen	8 000	13 500	0	– 2 400	11 100
Vredesdividend: werkgelegenheid en basisvoorzieningen	2 000	2 000	0	– 250	1 750
Functionerende rechtsorde	21 205	33 743	0	– 576	33 167
<i>Opdrachten</i>					
Inclusieve vredes- en politieke processen	0	1 500	0	0	1 500

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
Legitieme stabiliteit	9 000	9 000	0	– 5 900	3 100
Functionerende rechtsorde	132 930	121 142	0	– 18 545	102 597
Inclusieve vredes- en politieke processen	35 000	32 750	0	12 671	45 421

Toelichting Verplichtingen

Het verplichtingenbudget is met name verhoogd voor het aangaan van meerjarige committeringen voor het *UN Peace Building Fund*, het DPPA (*Department of Political and Peacebuilding Affairs*) *Multi Year Appeal* en het UNDP-DPPA *Joined Programme*. Daarnaast zijn er verhogingen voor UNRWA (zie toelichting onder uitgaven Humanitaire Hulp), Afghanistan in verband met committeringen voor het *Afghanistan Reconstruction and TrustFund / Special TrustFund for Afghanistan*, een nieuw *cross border justice* programma in de Grote Meren, *Rule of Law* en *Justice for All* programma's in Ethiopië en het vredesprogramma in Jemen. Verder zijn er technische ophogingen door in 2021 uitgestelde verplichtingen voor een *Rule of Law* programma in Tunesië en in Niger vanwege aanpassingen in de dollar wisselkoers.

Uitgaven

Mutaties Tweede suppletoire begroting 2022

Artikelonderdeel 4.1 Humanitaire Hulp

Een verhoging van de bijdrage aan UNRWA, de VN-organisatie voor hulp aan Palestijnse vluchtelingen. Deze bijdrage is - net als in voorgaande jaren - bedoeld om de continuïteit van de dienstverlening door UNRWA te helpen garanderen. Deze is extra onder druk komen te staan door prijsstijgingen vanwege de voedsel- en energiecrisis.

De verhoging met EUR 47 miljoen vanwege de toegenomen honger in de wereld als gevolg van de voedselcrisis wordt overgeheveld van het instrument bijdrage aan internationale organisaties voor Noodhulpprogramma's naar de instrumenten voor *World Food Programme* (bijdrage) en een subsidie voor Noodhulpprogramma's ten behoeve van het *UN Central Emergency Response Fund*.

Artikelonderdeel 4.3 Veiligheid en rechtsorde

De per saldo verlaging van artikelonderdeel 4.3 is toe te schrijven aan de verlaging van het landenbudget Afghanistan voor bijdragen aan internationale organisaties voor een goed functionerende rechtsorde. Het is vanwege de situatie daar niet mogelijk om voldoende activiteiten op het gebied van veiligheid en rechtsorde te implementeren. Het resterende saldo van mutaties op dit instrument komt door bijstellingen in de uitvoering van diverse landenprogramma's. De grootste mutaties betreffen verlagingen van het *Justice Law and Order Sector* programma in Oeganda en het *Rule*

of Law programma in Tunesië, en een verhoging in verband met een *cross border justice* en MHPSS (*Mental Health and Psychosocial Support*) programma in het Grote Meren gebied.

Verder worden vanuit het instrument Legitieme stabiliteit bijdragen overgeheveld naar het instrument voor inclusieve vredes- en politieke processen. De verhoging op dit laatste instrument is nodig in verband met een programma van IOM (*International Organization for Migration*) in Jemen en diverse bijdragen vanuit centrale middelen, waaronder voor het *Multi Year Appeal* van het *Peace Building Fund* van de VN.

Artikel 5: Multilaterale samenwerking en overige inzet

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 5 Multilaterale samenwerking en overige inzet (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
Verplichtingen	502 542	505 942	10 850	– 222 260	294 532
waarvan garantieverplichtingen					
waarvan overige verplichtingen	502 542	505 942			294 532
Uitgaven:					
Programma-uitgaven totaal	275 575	279 710	54 822	9 618	344 150
waarvan juridisch verplicht		85%			53%
5.1 Multilaterale samenwerking	151 410	155 090	0	177 763	332 853
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
UNIDO	1 950	1 950	0	– 583	1 367
UNDP	28 814	28 814	0	1 186	30 000
UNICEF	31 814	31 814	0	1 186	33 000
Speciale multilaterale activiteiten	4 077	4 077	0	4 000	8 077
Assistent deskundigenprogramma	9 000	9 000	0	– 500	8 500
Internationale Financiële Instellingen	5 490	5 490	0	10 474	15 964
Middelenaanvullingen multilaterale banken en fondsen	63 789	67 289	0	0	67 289
Kapitaalaanvullingen bij regionale ontwikkelingsbanken	6 476	6 656	0	0	6 656
Bijdrage aan IFI's voor steun Oekraïne	0	0	0	162 000	162 000
5.2 Overig armoedebeleid	107 314	124 620	10 850	– 51 986	83 484
<i>Subsidies (regelingen)</i>					
Kleine activiteiten posten en cultuur en ontwikkeling	9 905	8 325	0	155	8 480
Nationale SDG Implementatie	0	650	0	– 60	590

	Stand ontwerp begroting	Stand 1e suppletoire begroting	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
	2022 (1)	2022 (2)	2022	2022	2022 (4)=(2+3)
<i>Opdrachten</i>					
Nationale SDG Implementatie	0	200	- 150	0	50
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>					
UNESCO	4 400	4 400	0	- 317	4 083
Diverse ondersteunende activiteiten	30 041	45 847	11 000	- 41 351	15 496
Kleine activiteiten posten en cultuur en ontwikkeling	410	2 590	0	- 155	2 435
Schuldverlichting	62 308	62 308	0	- 10 088	52 220
Voorlichting op het terrein van Ontwikkelingssamenwerking	250	300	0	- 170	130
5.4 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	16 851	0	43 972	- 116 159	- 72 187
<i>Ontvangsten</i>					
Ontvangsten	45 310	47 040	0	- 918	46 122
5.20 Ontvangsten en restituties met betrekking tot leningen	24 134	24 134	0	- 918	23 216
5.21 Ontvangsten OS	21 176	21 176	0	0	21 176
5.22 Koersverschillen OS	0	0	0	0	0
5.23 Diverse ontvangsten non-ODA	0	1 730	0	0	1 730

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingenruimte voor artikel 5 is per saldo verlaagd. Dit komt hoofdzakelijk doordat de verplichtingenruimte die gereserveerd stond voor de meerjarige committeringen voor UNDP, UNICEF en het *African Development Fund* naar 2023 zal doorschuiven.

Daarnaast wordt het verplichtingenbudget met EUR 162 miljoen verhoogd voor het voorbereiden van Oekraïne op de aankomende winter (*winterization*). Ook wordt het verplichtingenbudget verhoogd met EUR 25 miljoen voor het *Resilience and Sustainability Trust* (RST) van het IMF, EUR 2,5 miljoen voor technische assistentie voor de *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD) en EUR 5 miljoen voor het *Joint Fund 2030*.

Uitgaven

Artikelonderdeel 5.1 Multilaterale samenwerking

Mutaties Tweede suppletoire begroting 2022

Het uitgavenbudget van artikelonderdeel 5.1 (Multilaterale samenwerking) wordt verhoogd. Dit komt hoofdzakelijk door een bijdrage voor het voorbereiden van Oekraïne op de aankomende winter (*winterization*). Voor deze bijdrage heeft het kabinet EUR 162 miljoen vrij gemaakt uit de generale middelen. Deze uitgaven zijn daarmee beleidsmatig gereserveerd.

In 2022 wordt er een eenmalige betaling gedaan voor technische assistentie voor Oekraïne via de *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD). Ook wordt er een eenjarige committering aangegaan met het *Joint Fund 2030*. Daarnaast worden de bijdragen voor UNDP en UNICEF verhoogd en daarmee teruggebracht naar het gebruikelijke niveau.

Artikelonderdeel 5.2 Overig armoedebeleid

Miljoenennota mutaties

Bij Miljoenennota is het budget op artikel 5.2 verhoogd, hoofdzakelijk vanwege de geraamde koersverliezen van EUR 11 miljoen.

Overige mutaties Tweede suppletoire begroting 2022

Het uitgavenbudget op artikel 5.2 (Overig armoedebeleid) wordt naar beneden bijgesteld. Deze verlaging heeft een aantal oorzaken. Een deel van het budget wordt overgeheveld naar artikel 5.1 Multilaterale samenwerking ter dekking van de technische assistentie van de *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD) en bijdragen aan het *Joint Fund 2030*, UNICEF en UNDP. Daarnaast wordt er EUR 20 miljoen overgeheveld naar artikel 2 (Voedselzekerheid) en artikel 3 (SRGR) voor de herstart van sociale bescherming programma's in respectievelijk Ethiopië en Benin. Deze overheveling is in lijn met de BHOS-nota ("Doen waar Nederland goed in is") en het [verdiepende bestedingsvoorstel](#). Ook is er sprake van onderuitputting op verschillende decentrale budgetten van kleine ODA-activiteiten.

Verder wordt het budget dat gereserveerd staat voor de Verdragsmiddelen Suriname (EUR 16,5 miljoen) overgeheveld naar verdeelartikel 5.4. De Verdragsmiddelen zullen in 2022 niet meer tot betaling komen en zullen in 2023 weer beschikbaar zijn

Artikelonderdeel 5.4 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen

Miljoenennota mutaties

Vanwege de positieve economische ontwikkeling volgens de op Prinsjesdag gepubliceerde Macro Economische Verkenning (MEV) wordt het verdeelartikel voor 2022 naar boven bijgesteld.

Overige mutaties Tweede suppletoire begroting 2022

Per saldo neemt de stand van het verdeelartikel 5.4 af. De belangrijkste oorzaak is een tegenvaller van EUR 160 miljoen voor de ODA-toerekening in 2022 van eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen. Het meerjarige deel van deze raming wordt komend voorjaar verwerkt. Hiertegenover staat onder andere een overheveling vanuit artikel 5.2 vanwege de Verdragsmiddelen voor Suriname. Deze middelen blijven, conform de uitvoering van het verdrag, de komende jaren wel beschikbaar.